

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
ОДБОР ЗА ОНОМАСТИКУ

ОНОМАТОЛОШКИ
ПРИЛОЗИ
XIX–XX

Примљено на X скупу Одељења језика и књижевности, од 26. децембра 2006. године,
на основу реферата Александра Ломе, дописног члана САНУ и Слободана Реметића,
редовног члана АНУРС

Уређивачки одбор

академик Милка Ивић, редовни члан САНУ, Александар Лома, дописни члан САНУ, проф.
др Мато Пижурџица, др Јованка Радић, виши научни сарадник у Институту за српски језик
САНУ (секретар Уређивачког одбора), Слободан Реметић, редовног члан АНУРС и проф.
др Љиљана Црепајац

Главни уредник
АЛЕКСАНДАР ЛОМА

БЕОГРАД
2009

Europäische Personennamensysteme. Ein Handbuch von Abasisch bis Zentralladinisch, anlässlich der 65. Geburtstag von Rosa Kohlheim und Volker Kohlheim herausgegeben von Andrea Brendler und Silvio Brendler, mit einem Geleitwort von Ernst Eichler, Hamburg, Baar-Verlag, 2007, 863 стр.

Године 2006. истакнути немачки ономастичари и брачни другови, Роза и Фолкер Колхајм, навршили су обоје 65 година живота; том пригодом пар њихових млађих колега, Андреа и Силвио Брендлер, потрудили су се да уместо уобичајеног „фестшрифта“ слављеницима у част приреде приручник под називом „Европски антропонимски системи“. Књигу отварају пригодни поздрав, а њен главни део је речнички уобличен. Иза краћег увода где је изложена концепција и намена приручника, нижу се чланци из пера разних аутора посвећени антропонимији појединих европских језика, абecedним следом њихових немачких назива. Енциклопедијски конципирана, књига нема садржај са пописом свих појединих прилога. Стога смо сами начинили преглед који следи, да бисмо олакшали сналажење њеним корисницима, непосредним и посредним.¹

Abasisch (V. A. Ćirikba, den Haag), 27–34, *Abchasisch* (id.) 35–45, *Albanisch* (Cl. Bidollari, Tirana) 46–56, *Armenisch* (J. J. S. Weitenberg, Leiden) 57–66, *Aserbaidshansich* (J. Garibova, Baku) 67–78, *Awarisch* (M. Š. Chalilov / Z. M. Chalilova, Leipzig) 80–90, *Baschkirisch* (L. Johanson, Mainz) 91–93, *Baskisch* (H. Knörr, Vitoria-Gasteiz) 94–101, *Bretonisch* (A. Bock, Wien) 102–108, *Bulgarisch* (Liljana Dimitrova-Todorova, Sofia) 109–118, *Bündnerromanisch* (J. Kramer, Trier) 119–127, *Dänisch* (E. Villarsen Meldgaard, Hareskovby) 128–138, *Deutsch* (D. Nübling / A. Dammell, Mainz) 139–151, *Dolomitenladinisch* (J. Kramer, Trier) 153–158, *English* (J. Insley, Heidelberg) 159–169, *Estnisch* (A. Hussar / P. Päll, Tallinn) 170–187, *Färöisch* (A. Johansen, Tórshavn) 188–199, *Finnisch* (S. Paikkala, Helsinki) 200–214, *Französisch* (M. Pitz, Lyon) 215–226, *Friaulisch* (Gi. Frau, Udine) 227–236, *Friesisch* (U. Timmermann, Tórshavn) 237–243, *Gagausisch* (L. Johanson, Mainz) 245–246, *Galicisch* (A. I. Boullón Agrelo, Santiago de Compostela) 247–258, *Geor-*

¹ Тј. онима који су заинтересовани за поједине одреднице и имају могућност да их наруче у виду фотокопије или снимка. Поруџбена цена књиге је 145 евра.

gisch (U. Rieger, Jena) 259–267, *Griechisch* (G. St. Henrich, Hamburg) 268–284, *Ingrisch* (M. Joalaid, Tallinn) 285–291, *Irisch-gälisch* (D. Ó Murchadha, Crosshaven) 292–308, *Isländisch* (G. Kvaran, Reykjavik) 310–321, *Italienisch* (R. Berardi, Bari) 322–338, *Kalmückisch* (D. Schorkowitz, Berlin) 340–359, *Karaimisch* (L. Johanson, Mainz) 360–362, *Karelisch* (O. L. Karlova, Petrosawodsk) 363–371, *Kasantatarisch* (L. Johanson, Mainz) 372–374, *Kaschubisch* (E. Breza, Sopot) 375–386, *Katalanisch* (B. Schmid, Basel) 387–398, *Komi* (A. G. Musanov, Syktywkar) 399–414, *Korsisch* (M.-J. Dalbera-Stefanaggi / J. Martinetti, Ajaccio) 415–428, *Krimtatarisch* (L. Johanson, Mainz) 429–430, *Kroatisch* (J. Virkkula, Helsinki) 431–440, *Kumückisch* (U. Bläsing, Leiden) 441–450, *Lasisch* (G. Kartoza, Tiflis) 454–458, *Lettisch* (L. Balode / O. Bušs, Riga) 459–473, *Litauisch* (V. Maciejauskienė, Vilnius) 474–484, *Livisch* (T. Halling, Tartu / M. Joalaid, Tallinn) 485–494, *Makedonisch* (U. Obst, Köln) 495–507, *Maltesisch* (A. Borg, Beersheba) 508–517, *Marisch* (S. Saarinen, Turku) 518–523, *Mordwinisch* (S. Maticsák, Debrecen) 524–533, *Niederländisch* 534–543 (D. Gerritzen, Amsterdam), *Nogaisch* (L. Johanson, Mainz) 544–545, *Norwegisch* (B. Helleland, Oslo) 546–561, *Okzitanisch* (P.-H. Billy, Paris) 562–573, *Ossetisch* (S. Fritz, Frankfurt am Main) 574–584, *Polnisch* (B. Czopek-Kopciuch, A. Cieślíkowa, †K. Rymut, Krakau) 587–596, *Portugiesisch* (R. Kemmler, Gomaringen) 597–606, *Rumänisch* (W. Dahmen, Jena) 608–618, *Russisch* (K. Hengst, Leipzig) 620–631, *Saamisch* (S. Aikio, Utsjoki) 632–640, *Sardisch* (E. Blasco Ferrer, Cagliari / L. Guido, Düsseldorf) 641–648, *Schotisch-gälisch* (S. Brendler, Hamburg) 649–658, *Schwedisch* (E. Brylla, Uppsala) 659–668, *Serbisch* (A. Loma, Belgrad) 669–687, *Slowakisch* (M. Giger / M. Giger, Prag) 688–699, *Slowenisch* (A. Bergermayer, Wien) 700–715, *Sorbisch* (W. Wenzel, Leipzig) 716–724, *Spanisch* (A. Brendler, Hamburg / L. Kouznetsova, Trier) 725–737, *Tschechisch* (J. Pleskalová, Brünn) 741–748, *Tschuwaschisch* (L. Johanson, Mainz) 750–751, *Tundranезisch* (T. Salminen, Helsinki) 752–759, *Türkeitürkisch* (D. Zengin, Ankara) 760–773, *Udmurtisch* (A. Brendler / S. Brendler, Hamburg) 774–784, *Ukrainisch* (H. Bučko / N. Byjak, Ternopil) 785–798, *Ungarisch* (L. Vincze, Budapest) 799–815, *Walisisch* (I. Wmffre, Coleraine) 816–834, *Weißbrussisch* (K. Gutschmidt, Berlin) 835–846, *Wepsisch* I. I. Mullonen, Petrosawodsk) 847–854, *Wotisch* (M. Joalaid, Tallinn) 856–861.

Ako se ne броје „празне“ одреднице којима се упућује на друге, добије се „епски“ број од 77 савремених антропонимских система етничких и језичких заједница из целе Европе — од Атлантика, Малте и Сардиније до Урала и Кавказа,² обрађених у двостубачним чланцима од две до деветнаест страна, при чему обим приказа није нужно сразмеран географској и/ли демографској величини његовог објекта (прво место по дужини деле велшка и српска одредница!). Унутар већих државних и језичких подручја издвојене су посебности, нпр. у Француској – бретонски, корзикански и окситански, у Италији – фурлански, ладински и сардински, у Шпанији – баскијски, каталонски и галицијски, у Холандији – фрижански, у Пољској – кашупски, у Русији и на Кавказу низ мањих ентитета итд. Највећу пажњу српског читаоца привући ће свакако одреднице посвећене словенским и нама суседним народима (Словенци – Ангела Бергермајер, Македонци – Улрих Obst, Бугари – Лилјана Димитрова Тодорова, Украјинци – Хана Бучко и Наталја Бијак, Руси – Карлхајнц Хенгст, Белоруси – Карл Гутшмид, Словаци – Миријам и Маркус Гигер, Чеси – Јана

² Географски појам Европе је у области Кавказа проширен на Грузију, Азербејџан и Јерменију.

Плескалова,³ лужички Срби – Валтер Венцел, Пољаци – Барбара Чопек-Коп-ћух, Александра Ђешликова и пок. Казимјеж Римут, Кашуби – Едвард Бреза, Румуни – Волфганг Дамен, Албанци – Чљирим Бидолари, Грци – Гинтер Штефен Хенрих, Мађари – Ласло Винче). Описима српске антропонимије од стране долепотписаног и хрватске, из пера финске слависткиње Јохане Виркуле, српско-хрватско језичко подручје покривено је само већим делом. Није, наиме, уродило плодом настојање издавача да обезбеди прилог о бошњачком антропонимском систему, чиме би слика била свакако употпуњена, јер какав се год став заузео према језичком јединству или различитостима на овом простору, стоји чињеница да именовани православних, католика и муслимана представљају, у културноисторијском смислу, три засебна система.

Већ из опаске о различитој дужини прилога види се да је излагање негде исцрпније и илустративније, негде сажетије, литература давана на крају сваког чланка негде издашнија, негде селективнија. Концепција одреднице остављала је простор за дијахроне увиде, што је од стране једних аутора учињено у већој мери (нпр. наш чланак), док се други ограничавају мање-више на синхрон опис (нпр. поменути чланак Ј. Виркуле). Овај други приступ свакако даје прегледнију и потпунију слику савременог стања, што је био и првенствени циљ приручника, но оставља и неке нејасноће, као што је неразликовање између континуитета и таласа моде у давању личних имена. На пример, из Даменовог дијахроно конципираног приказа румунске антропонимије у њеном историјском развоју лепо се види да имена римских цара (*Octavian, Traian* и сл.) продиру тек на таласу националног романтизма XIX в., док би се из Бидоларијевог описа могло погрешно закључити да су се имена илирских владара код Албанаца непрекинуто давала од античког доба до данас.

Упркос поменутиим и другим разликама у приступу, целина показује висок степен уједначености. Брендлерови заслужују признање за успешно обављен велики подухват, у исходу којег смо добили озбиљан и садржајан приручник за будући рад на пољу европске антропонимије, који нам пружа обиље података и отвара широке видокруге. Нема сумње да ће он на немачком језичком подручју постати стандардно дело, а изван њега користиће се у мери у којој се језикословци, за разлику од својих колега у другим научним областима, још не задовољавају знањем енглеског као јединог страног језика.

Александар Лома

³ Писац једне добре студије о старочешкој антропонимији, приказане у ОП XVII, 495 д.